

VIIS VILLAST, KUUS KULLAST, SEITSE SULASELGET

TERE TULEMAST!

Eesti Rahvapärимuse Kool
07.10.2021

EESTI RAHVAPÄRIMUSE KOOL

RÄNDAV PÄRIMUSKOOL

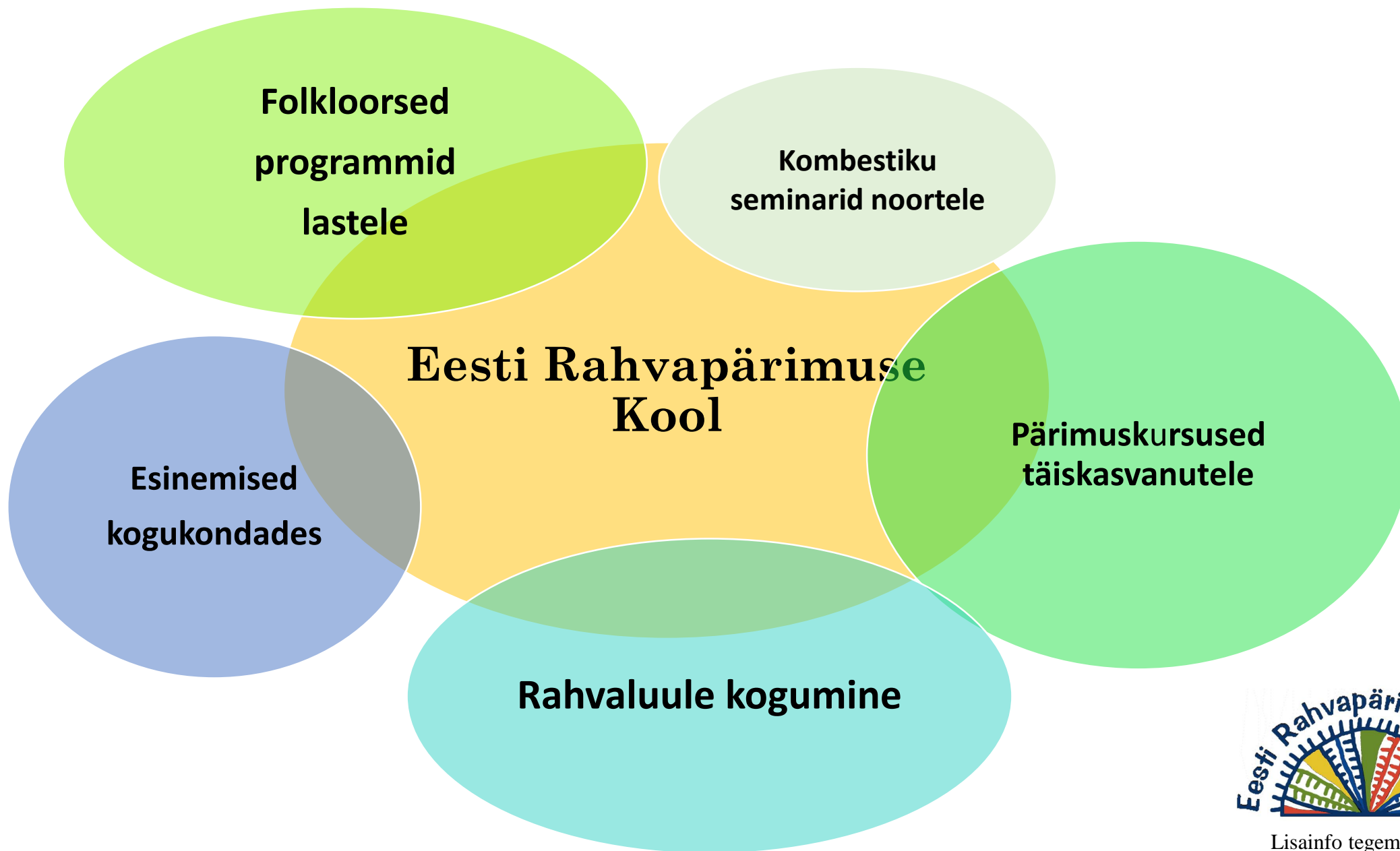
hea õppimise koht väikestele ja suurtele

Mängituslaulud pisiperele
20.11.2015 Koosa raamatukogus

Eesti Rahvapärимuse Kool rändab mööda Eestit, viib läbi kursuseid ja programme rahvakalendrist, rahvalauludest-regilauludest, laulumängudest, rahvamängudest, kombestikumängudest. Pärимuskooli arhiivi on kogutud hulgaliselt rahvakalendri kombestikku ja rahvamänge, laulumänge.

21. detsembril 2021 saab Eesti Rahvapärимuse Kool 14 aastaseks

EESTI RAHVAPÄRIMUSE KOOL

RÄNDAV PÄRIMUSKOOL

Terje Puistaja

Eesti Rahvapärимuse Kooli rahvaluule lektor,
lasteprogrammide, täiskasvanute kursuste läbiviija

Aastast 2012 Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lektor. Loengud tasemeõppes „Pärimusainese lõimimine koolieelses lasteasutuses“, „Eesti rahvakalender“, täiendõppes „Loominguline väljund eesti rahvakalendri kombestikust“, „Erinevate meetodite rakendamine pärimusõpetel“.

Lõpetanud Tartu Ülikooli rahvaluule eriala (MA) ja Viljandi Kultuurikooli näitejuhtimise.

Eesti rahvakalendri kombestiku kogumise, jagamise, uurimisega tegelenud aastast 1998, Eesti Rahva Muuseumis aastani 2008, Eesti Rahvapärимuse Koolis alates 2008 käesoleva ajani.

Kontakt

Mobiil +372 56 492 650

E-mail: terje.parimuskool@gmail.com, terje.puistaja@ut.ee

Lisainfo tegemistest: <http://www.parimuskool.ee>

- VIIS VILLAST, KUUS KULLAST, SEITSE SULASELGET

MEETODID
PÄRIMUSAINES
LOOVUS

RAHVAKALENDER
REGILAULUD
MÄNGITUSLAULUD
RAHVAMÄNGUD

1

TERE AGA, TERE AGA TEIE TUPPA!

Tallu sisse tulles külvab mardi-isa kaelkotist teri põrandale, kusjuures lauldakse:

[--] Tere aga, tere aga teie tuppa!

Sisse aga viskan villaõnne,

ettetuppa eide õnne,

tahatuppa taadi õnne,

kesk-aga-paranda keikide õnne,

turba äärde tüdrukute õnne,

lie-aga-lõuku laste õnne,

pingi peale poiste õnne,

pingi alla kerbude õnne.

(Risti, 1914)

HAKKAME SANTIMA! Iloni Imedemaal 19.10.2020

REGILAULU ESITAMINE

ALATI KORDAMINE

REGILAULU LUGU

ESITUSSITUATSIOON

esitus ja eeskuju -
iga kord erinev

OSALEJAD

vastuvõtt
kuulamine
kuulmine
sulandumine
kaasategemine
häälestatus

ENESEVÄLJENDUS

ümbritsev keskkond
osalejad
enesetunne

TEKST

arhiivi tekst
improvisatsioon
enda tekst
keel ja kõne
tekstipilt

ESITUSKESKKOND

laulukeskond

õpikeskkond

ruum

(osaliselt kujundatav)

KÜSIMUSED

Kuna, kus, kuidas, miks midagi teen?

RING

sümbol, sünergia
pärimusrühm

- kokkukuuluv, kooshoidev, koostoimiv
- võimalusi pakkuv

TEMPORÜTM

- tempo (kiirus), rütm (korrastatud järgnevus)
- temporütm (rõhud, pausid, kiirendused, aeglustused)

LIIKUMINE

- loo jutustamisega seotud liikumine
- laulu mõtte väljendamine
- hääletu lugu

MIMEETILINE LOOVUS

- matkimine, järeleaimamine
- kaaslaste, ümbritseva olemuse tabamine
- *ühele lainele saamine*
- päikesetants, kuutants, veetants
- kuula, vaata, tee järele

TANTS

- võrreldamatu võimalus
- tants üksi, paarilisega, ringis, KUJUTLUSTANTS

2

TERVEKS TERAVALKS!

MARDIVITS

[--] Niikaua kui mardid tulevad tasa, ühna salaja, kut nad kambri ukse taha jõudvad. Seal akkavad kõik korruga sakutama:

„Uuuutsakutsakutsakut!“ See sakutamine kohutab lapsed väga ää. Sakutes tulevad mardid tuppa, loetavad lapsi, peksavad vanu ja vitsanapsude kõrva ütlevad: „Terveks, terveks!“ Peksetav tänab: „Aitima, aitima!“ Mardivitstel arvatse pärast kid veel arstivägi sehes olavad. (Muhu, 1888)

URBIMINE

Kui ma poiskõ ol`li, sis mu vanaimä pesse minnu üts`kõrd urbõpäävä hummogu urbõga ja esi lugõsi: Silmä selgess, käe kergess, jala virgass juuskma. Ait,ait, ait! Urva sullõ, muna mullõ. (Urvaste, 1955)

Palmipuudepühal (urvapühal). Palmipäeva hommikul lapsed jooksevad urvadega ja peksavad magajaid üles: ”Tervist sulle, urvad mulle.” Pühade ajal peab selle eest lastele muna andma. (Kodavere, 1958)

3

ADINA SUDINA SUTKAS SATKAS

Adina, sudina, sutkas, satkas,
saaver, kossier, tiits, tiits.
Tiba taats tamm, toru puss.
(Laiuse, 1929)

4

LOOMAMÄNG NIMEDEGA

Loomamäng nimedega

Mängijad on ringis, esimene ütleb enda nime ja looma, mis algab sama tähega nagu ta nimi ja teeb sinna juurde mingi liigutuse. Järgmine kordab seda, mida mängujuht tegi ning ütleb oma nime ja teeb oma liigutuse. Sama süsteem jätkub kuni viimase osalejani. Väga paljude osalejate puhul alustada poolest ringist teiselt poolt uuesti.

(Tartu, 2009)

5

PÄEVA LUGU

Tule vällä, päeväkene (Tarvastu)

ma anna sulle pätsi leibä,
pääle pätsi otsakese.

Tule vällä, päeväkene,
ma anna sulle karbi räimi,
pääle karbi ka-its räime.

Tule'nd väälä, päeväkene,
ma anna sulle tümsü liha,
pääle tümsü tükikese.

Tule'nd vällä päeväkene,...

6

JALGADE TUGEVAKS HÜPPAMINE

JALAD KÕVAD KUI RAUD!

Lihavõttehommikul ei tohtinud aga mitte paljajalu põrandale astuda, siis pidi sui ära astuma. Sellepärast pidid sel hommikul voodis [jalatsid] jalga võetama (Noarootsi).

Suure-Jaanis pandi õhtul voodi ääre alla rauatükid ja suure reede hommikul nii kui tõusid, astusid kohe rauatüki peale ja ütlesid "Jalad kõvad kui raud!" (1931).

Jalad nii kõvad ja visad kui raud!
(Kodavere 1889)

(Hiemäe 1981, lk 189)

Hetk enne jalgade tugevaks hüppamist.
Eesti Rahvapärимuse Kooli pärimustund
„KEVADPÜHAD ZOOMIS JA RUUMIS“ 25.03.2021

Käsikirjad, kogumistöö

T. Puistaja rahvamängude kogu 2011-2021. Käsikiri autori valduses.
Esilehe foto: Eesti Rahvapärimuse Kooli rahvakalendri programm „Päikesemäng“.
Maailmalind lendamas Tartu Terakese Lasteaias 26.03.2013.

Kirjandus

Hiimäe, Mall 2012. Virumaa vanad lastemängud. Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.

Hiimäe, Mall 2006. Lõunaeesti kalendripärimus. Päiv ei ole päiväle veli. Tartu: OÜ Greif trükikoda.

Hiimäe, M. 1985. Linnud ilmaennetes. Eesti Loodus, 12, lk. 792-797.

Hiimäe, Mall 1984. Eesti Rahvakalender III. Tallinn. Kirjastus „Eesti Raamat“.

Hiimäe, M. 1983. Vares vaagub vihma. Eesti Loodus, 5, lk. 313-314.

Hiimäe, M. 1982. Ei tohi peale hingata. Uskumusi linnupesadest. Eesti Loodus, 6, lk. 390-395.

Hiimäe, Mall. Nelikümmend lindu eesti rahvausundis. Mäetagused 3 / 1997

Kalamees, Aleksander 1973. Eesti rahvamänge. Kirjastus "Eesti Raamat".

Mäger, M. 1967. Eesti linnunimetused. Tallinn.

Mäger, M. 1969. Linnud rahva keeles ja meeles. Tallinn.

Oras, Janika 1996. Mängitus. - Mängult-päriselt. Tänapäeva folkloorist II. Eesti Keele Instituut. Lk 104-124.

Rüütel, Ingrid 1969. Muistne "Loomislaul" eesti uuemas rahvatraditsioonis. *Paar sammukest eesti kirjanduse uurimise teed*. VI. Tallinn, 102-132.

Särg, Taive 2008. Eesti kalendrilaulud viisidega. [Raamat ja CD]

Tampere, Herbert 1960. *Eesti rahvalaulud viisidega II*. Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn.

Tampere, Herbert 1958. *Eesti rahvalaulud viisidega III*. Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn.

Interneti andmebaasid

Kombestik

Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas

<http://www.folklore.ee/Berta/>

Eesti rahvakalender, veebiväljaanne I-VIII

<https://www.folklore.ee/erk/>

Laulud

Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas

<http://www.folklore.ee/Berta/>

Eesti regilaulude andmebaas (ERAB)

<https://www.folklore.ee/regilaul/andmebaas/>

Eesti rahvalaulud. Antoloogia.

<http://www.folklore.ee/laulud/erla/indeks1.html>

Põnevaid raamatuid lugemiseks

VIIS VILLAST, KUUS KULLAST, SEITSE SULASELGET

NÕELAMÄNG

Jaanikombestiku kursus Aakres 13.08.2018

7 KÜLL SA OLED TUBLI!

Foto: Prangli saarel 16.06.2017.
Tartu Ülikooli koolitus „Loominguline väljund Eesti rahvakalendris“
JAANIPÄEVA KOMBESTIK